



HENKILÖKOHTAISEN BUDJETIN KÄYTTÖ VAMMAISPALVELUISSA

Neuvotteleva virkamies Anne-Mari Raassina, STM

Kuntamarkkinat 9.9.2020





HALLITUSOHJELMAN KIRJAUS

- Vammaisten ihmisten yksilöllisten tarpeiden parempi huomioon ottaminen toteutetaan osana vammaispalvelulain uudistusta.
- Samalla kokeillaan (kehitys)vammaisten henkilökohtaisia budjetteja. Kokeilujen yhteydessä arvioidaan myös lainsäädännön muutostarpeet.



MITÄ ON HENKILÖKOHTAINEN BUDJETOINTI (HB)?

- Henkilökohtaisen budjetoinnin käsite ei ole yksiselitteinen. HB:n toteuttamistavat vaihtelevat maittain.
- Yleisesti henkilökohtaisella budjetoinnilla tarkoitetaan **palvelujen järjestämistapaa**, jossa palvelujen käyttäjä osallistuu tiiviisti omien palvelujensa sisällön suunnitteluun. HB ei ole palvelu. HB korostaa henkilön valinnanvapautta ja itsemääräämisoikeutta.
- HB:ssa henkilölle muodostetaan hänen avun ja tuen tarpeidensa sekä palvelujen kustannusten pohjalta määriteltävä henkilökohtainen budjetti.
- Henkilökohtainen budjetti tekee asiakkaalle ja työntekijälle näkyväksi sen rahamäärän, joka on käytettävissä henkilön palvelujen järjestämiseen. Asiakkaan kanssa suunnitellaan, miten tämä resurssi olisi mielekästä käyttää, jotta palvelut vastaisivat henkilön tarpeita ja toiveita.
- HB:lla voidaan järjestää osa tai kaikki asiakkaan palvelut.



HENKILÖKOHTAINEN BUDJETOINTI (HB), NYKYTILANNE JA KOKEMUKSET (1)

- Suomessa henkilökohtaisesta budjetoinnista ei ole säädetty lainsäädännössä. (HB sisältyi pm. Sipilän hallituksen asiakkaan valinnanvapautta sosiaali- ja terveydenhuollossa koskeneeseen, rauenneeseen hallituksen esitykseen (HE 16/2018 vp))
- Suomessa henkilökohtaista budjetointia on kokeiltu kuntien/kuntayhtymien ja järjestöjen hankkeissa mm. vammaispalveluissa ja omaishoidon tuessa. Etenkin kehitysvamma-alan järjestöt ovat tuoneet mallia esiin.
- Viime hallituskaudella henkilökohtaisen budjetin kokeiluja toteutettiin osana Palvelusetelikokeilua kuudella alueella, asiakkaita oli noin 200, budjetin arvo keskimäärin n. 2400 €. Budjetti koostui palveluseleleistä, joilla asiakas hankkii palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta.
- Seurannan mukaan asiakkaat pitivät HB:ta yleisesti aiemmin käytettyä järjestämistapaa joustavampana ja asiakasystävällisempänä järjestämistapana.
- Työntekijät kokivat HB:n käytön kehittäneen asiakastyötä ja lisänneen asiakkaiden osallisuutta. Kehittämiskohteiksi koettiin etenkin HB:n määrän laskeminen ja HB:n seurantaan liittyvät toimintatavat ja tietojärjestelmät.



HENKILÖKOHTAINEN BUDJETOINTI (HB), NYKYTILANNE JA KOKEMUKSET (2)

- Suomen HB-hankkeissa ei ole kokeiltu rahan siirtämistä palvelujen käyttäjälle, koska tämä ei ole nykylainsäädännön pohjalta kunnille mahdollinen järjestämistapa eikä HB:n suhdetta verotukseen (tuloverotus, alv) ole ratkaistu.
- Yksi suurimmista haasteista on budjetin suuruuden määrittely huomioiden mm. asiakkaiden yhdenvertaisuus. Useasti henkilökohtainen budjetin suuruudeksi esitetään se summa, jonka muutenkin käytettäisiin asiakkaan palveluiden hankkimiseen. Palvelut voidaan kuitenkin järjestää usealla eri tavalla, joiden kustannukset vaihtelevat.
- Henkilökohtaista budjetointia toteutetaan laajemmin ja lakisääteisesti maissa, joiden sosiaaliturva- ja -palvelujärjestelmä on hyvin erilainen kuin Suomessa => tarvitaan lisää tietoa, selvityksiä ja arviointia siitä, mitkä olisivat HB:n asiakasvaikutukset, taloudelliset ym. vaikutukset osana Suomen palvelujärjestelmää.



HENKILÖKOHTAISEN BUDJETOINNIN (HB) Kokeiluhanke 2020-2021

- STM myöntää vammaisten henkilöiden henkilökohtaisen budjetoinnin hankkeeseen noin 2,9 milj. euroa valtionavustusta.
- Avustuksia myönnetään yhdeksälle kunnalle/kuntayhtymälle.
- Hankkeessa tarkastellaan henkilökohtaisen budjetoinnin soveltuvuutta henkilöille, joilla on erilaisia toimintarajoitteita sekä avun ja tuen tarpeita.
- Tavoitteena on vahvistaa vammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta, osallisuutta ja valinnanmahdollisuuksia palvelujen suunnittelussa ja toteuttamisessa siten, että apua ja tukea on tarjolla elämän eri tilanteisiin ja yksilöllisiin tarpeisiin.
- Alueelliset hankkeet osallistuvat THL:n koordinoimaan ja tukemaan valtakunnalliseen HB:n kehittämistyöhön. THL laati luonnoksen HB:ta koskevaksi lainsäädännöksi.
- Hankkeella voidaan edistää vammaispalvelujen myöntämiseen liittyvien toimintatapojen (asiakaslähtöinen työote) ja palvelujen sisällön uudistamista jo ennen mahdollisia lainsäädännön muutoksia.



ALUEELLISTEN VAMMAISTEN HENKILÖIDEN HB-HANKKEIDEN KOHDERYHMIÄ





Kiitos mielenkiinnosta!

anne-mari.raassina@stm.fi

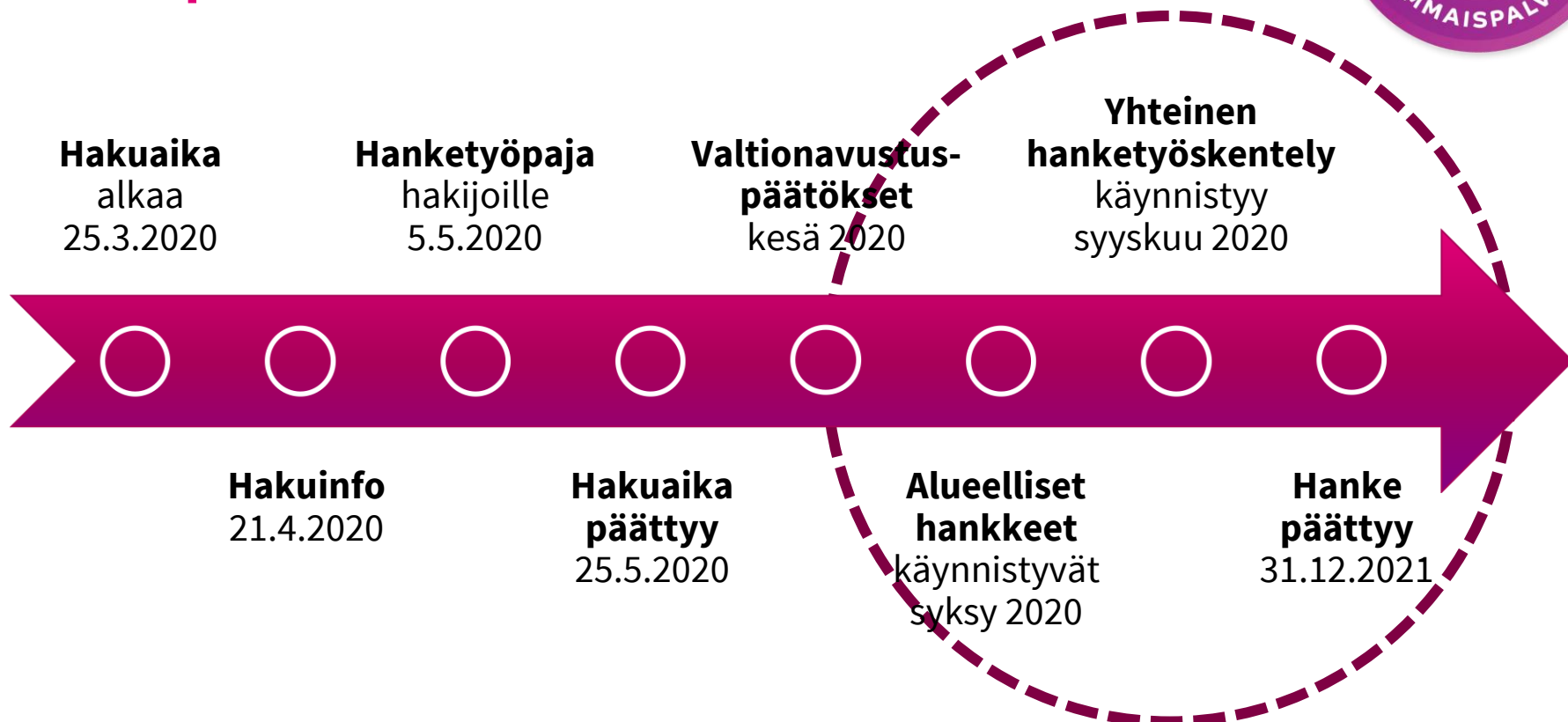
Puh. 02951 63405

**Henkilö-
kohtainen
budjetointi**

VAMMAISPALVELUISSA



Hankeprosessi



Hanketyöntekijät THL:n HB-hanketoimistossa

- Hankepäällikkö Päivi Nurmi-Koikkalainen
 - Hankekoordinaattori Iiro Toikka
 - Hankkeen lakimies Sirkka Sivula
 - Erikoistutkija Stina Sjöblom
 - Tutkija Pauliina Havansi
-
- Verkostotyö Mira Koivusilta
 - Viestintä Pauliina Hietaharju
 - Susanna Mclellan

Mistä tietoa?

- <https://blogi.thl.fi/henkilokohtainen-budjetointi-herattaa-toiveita-ja-pelkoja/>
- www.thl.fi/hb-hanke
- #HB-hanke

Mistä kaikesta HB:ssa onkaan kysymys?



Periaatteet/arvot/tavoitteet yksilön
paremman elämän
mahdollistamiseen (ideologinen
taso)

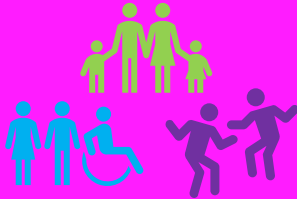


Lainsäädäntö

Prosessit

Moraalinen, eettinen ja taloudellinen kestävyys

Ihmisen
elämä



Kysymyksiä pohdittavaksi ja ratkaistavaksi.....

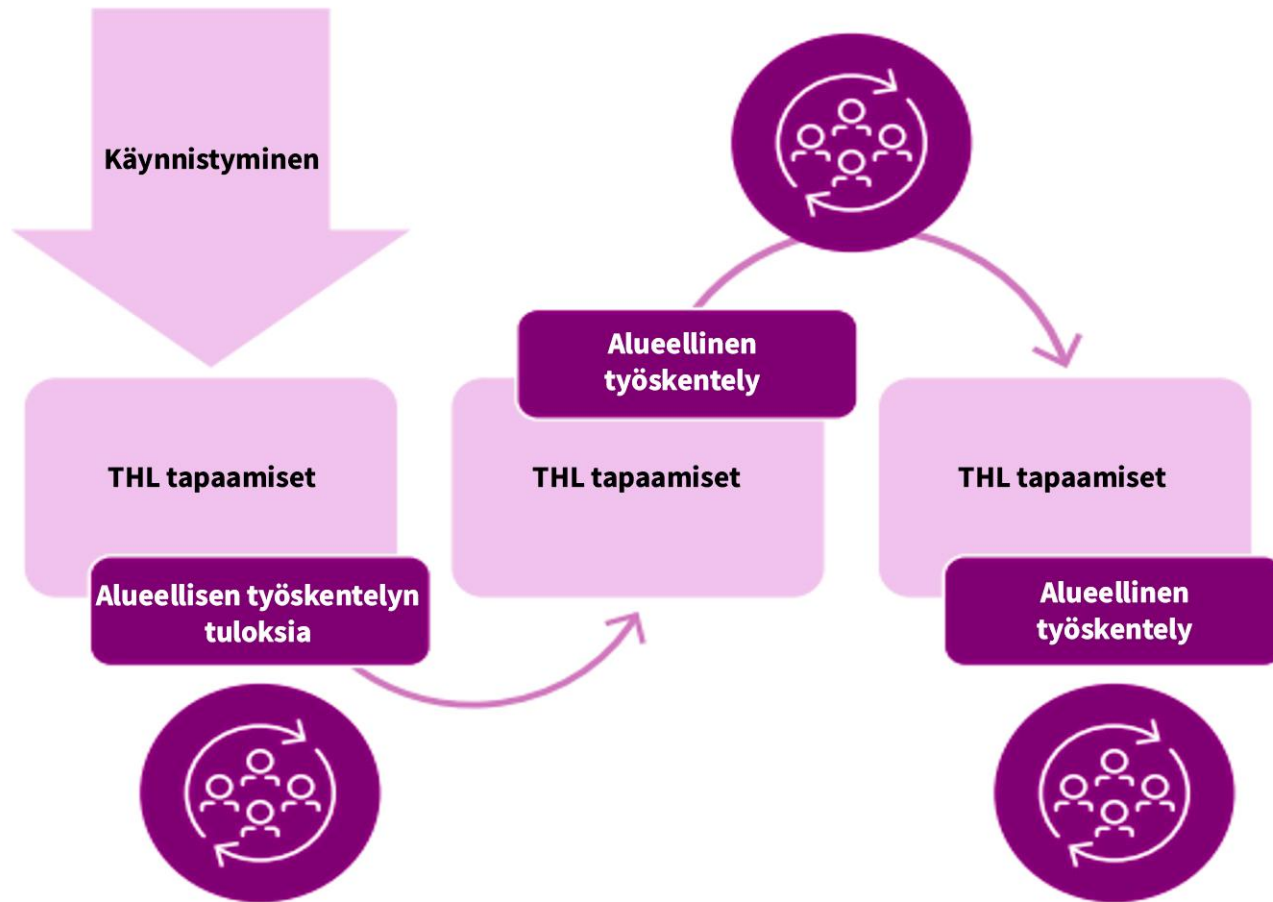


Tietoa on haettu erityisesti seuraavista asioista

- Lainsäädäntöpohja
- Tarpeen arviointi sekä tuen ja palvelujen suunnittelu
- Budjetin laajuuden määrittely
- Budjetin käyttökohteet
- Budjetin hallinnointi ja rahaliikenne (järjestäjän/rahoittajan näkökulma)
- Budjetin hallinnointi, käyttäminen ja saatavilla oleva tuki (asiakkaan näkökulma)
- Budjetin verokohtelu
- Asiakaskokemuksia budjeteista
- Arviointi ja seuranta

Tarkastellut maat

- **Suomessa** tehty aikaisempi selvitys- ja kehittämistyö on huomioitu ja sitä voidaan pitää yhdessä kansainvälisen aineiston kanssa Suomen mallin valmistelun lähtökohtana.
- **Irlanti** on väestömäärältään Suomen kokoluokkaa ja vastaava valmistelu on parhaillaan käynnissä
- **Skotlanti** on väestömäärältään Suomen kokoluokkaa, jossa on kohtuullisen tuore asiaa koskeva lainsäädäntö sekä jo jonkin verran käytännön kokemuksia ja seurantatietoa.
- **Australiassa** vammaispalvelujen järjestäminen on kokenut laajan kansallisen uudistuksen. Järjestelmä eroaa muiden maiden malleista monin tavoin, mutta käyttöönoton aikana ilmenneitä haasteita ja järjestelmän muutostarpeita voi mahdollisesti hyödyntää Suomen mallin valmisteluprosessissa.



Kuvio 1. Hanketyöskentelyn prosessikuvaus.

Kiitos!